

חולין נא

משה שווערד

1. ספר שערים מצויינים בהלכה

מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות. כתבו התוס' בשם רש"י, דבהמסס אפילו מצד אחד טרפה, והא דתנן במתניתין המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ, דמשמע דבעינן נקב מפולש, לאו דוקא, אלא כלומר כלפי חוץ כו'. והר"ן תירץ, דמתני' מיירי בנקב ע"י חולי ולא ע"י מחט, ומשו"ה אינה טרפה עד שהנקב נראה מבחוץ. ועי' במהר"ם שיף. וכתב הב"ח

2. ספר שערים מצויינים בהלכה

ונמצא עליה קורט דם כשרה. יש מחלוקת אי קאי אהא דקאמר לבסוף משני צדדים טרפה, או ארישא מצד אחד כשרה, דברשב"א ובר"ן כתבו דקאי ארישא, וברמב"ם (שחיטה פ"ו הי"ב) משמע דקאי אסיפא. ועי' בכסף משנה (שם) ובב"י (יו"ד סי' מח).

3. ספר ישא ברכה

תקו' בגמ' נמצא עליה קורט דם כו'. זהו פירושו של "מז' לדדים טרפה", כלומר דוקא אם יש קורט דם על המחט טרפה היכא דניקבה מז' לדדים, אבל אי ליכא קורט דם מוכח דניקבה לאחר שחיטה וכשרה. ובסמוך צ"ע עורא - דגם מז' א' טרפה אם יש קורט דם - התם לא על המחט נמצא הקורט דם אלא על העור של בית הכוסות כנגד המחט. אבל בהג"א כתב מז' לדדין טרפה אף בלי קורט דם, וכבר תמה עליו היש"ש והוצא בראש יוסף יע"ש. ובתו"ס האריך עוד.

4. ספר ישא ברכה

תקל' בגמ' בידוע ששלישה ימים כו'. כלומר והוי מקח טעות ומעות חוזרין. מיהו כתב רבינו אפרים דדוקא בהמסק ובית הכוסות כן, אבל בטרפות הריאה כיון דשכיחא קבור וקיבל, והרמב"ן חולק עליו וע"ע צ"ן ורא"ש.

5. ספר שערים מצויינים בהלכה

מום בממכרו, ועשה בו הלוקח מום אחר קודם שידוע לו המום הראשון, אם עשה דבר שדרכו לעשותו, כגון זה ששחט את הטרפה פטור, ואם שנה ועשה מום אחר קודם שידוע לו המום, מחזיר המקח לבעליו ומשלם דמי המום שעשה. ועי' במאירי (ד"ה מקצת) שיש ללמוד מכאן בלוקח מן החנות מלבוש וחתכו למלבוש ואח"כ מצא בו קלקול שלא נראה מתחילה, כגון אלו התפירות שקורין שרצידור"א, שחייב המוכר להחזיר דמיו וליטול הבגד, אע"פ שהוא חתוך או מתוקן למלבוש, ואינו יכול לומר ללוקח החזר לי את הבגד שלם כמו שהיה בשעה שמכרתיו לך כו', ומ"מ באלו התפירות שהזכרנו מאחר שהדבר מצוי ורגיל בכך הרי הוא בדין הבגן כענין מה שהזכיר בבהמה בדין הסירכות, ואין המוכר חייב בכלום שעל דעת כן קבלה. ועי' בשו"ע ובנו"כ (חו"מ סי' רלב סי"א-סי"ד). ועי"ש בביאור הגר"א (סק"כ). ועי' בכסף

הגליד פי המרה בידוע ששלשה ימים קודם השחיטה. כתב הרמב"ם (מכירה פט"ז ה"ו) דמכאן יש ללמוד שהמוכר דבר שהיה

6. ספר שערים מצויינים בהלכה

המוציא מחבירו עליו הראיה. פרש"י על הטבח להביא ראיה שהוא מוציא מחבירו, דמסתמא כל כמה דלא יהיב זוזי לא יהבי ליה חיותא כו'. וביאר בחי' חתם סופר, הא דפשיטא כל כך בטבח טפי מבעלמא דדרך החנוני להקיף כמש"כ התוס' במס' שבועות (מת. ד"ה ר"י), משום דאיכא כמה ספיקות בטרפות בסירכות וכדומה שאין הספק בזמן מתי נולדו, אלא הטרופות בעצמו מסופק, ובהא המוציא מחבירו עליו הראיה, והמוחזק יחזיק בשלו ולא יתן לו דמיו, על כן לא יהיב ליה חיותא עד דיהיב ליה דמא כו' עי"ש.

7. ספר שחיטת חולין

גמ': המוציא מחבירו עליו הראיה. עיין תוס' על הלוקח להביא ראיה שברשות מוכר נטרפה אע"פ שלא נתן מעות עדיין כאן נמצאו כאן היו, ביאור הדברים עיין ש"ש ש"ב פ"ד דחשיב כמו חזקה בלא ריעותא דכה"ג אפשר להוציא ממון ע"י החזקה וכמו אילו נאבדה הבהמה אין יכול לטעון דהוי טריפה,

וה"ג כיון דאין מחזיקין ריעותא מרשות לרשות חשיב כמו דליכא ריעותא.

8. תוספות מסכת חולין דף נא עמוד א ד"ה המוציא מחבירו

המוציא מחבירו עליו הראיה - פירוש על הלוקח להביא ראיה שברשות מוכר נטרפה אף על פי שלא נתן מעות עדיין כאן נמצאו וכאן היו כדאמר בסוף פרק המדיר (כתובות דף עו:): והא דקרי ליה מוציא משום דמסתמא כל כמה דלא יהיב זוזי לא יהיב ליה חיותא והקשה הר"ר י"ט דבגדה פרק הרוואה כתם (דף נח.) תניא בדקה עצמה וחלוקה והשאלתה לחברתה היא טהורה וחברתה תולה ומפרש רב ששת דלענין דינא תנן דלא מיחייבא חברתה לכבס הבגד ואמאי לא אמרינן כאן נמצאו וכאן היו כמו גבי בהמה דהכא וגבי מומין דסוף המדיר וי"ל דלא דמי דודאי כדי לקיים המכר ובקדושין סברא הוא דאמרינן הכי שאומר המוכר ללוקח קח פרתך שברשותך נטרפה והאב אומר לבעל קח אשתך שברשותך נולד המום [1] ואין לנו לבטל המעשה הזה אבל גבי חלוק ליכא למימר הכי [2] ועוד גבי חלוק לעולם הוא ברשות הראשונה בעלת חלוק שלא בא ליד השניה בתורת מכר אלא בתורת שאילה ולא שייך למימר ברשות שואלה נמצאת ולא ברשות בעלת חלוק.

9. ספר שחיטת חולין

בתוס' בסו"ד כתבו לחלק דרק כדי לקיים המקח אומרים כן, ובש"ש ש"ב פרק י' למד דברי התוס' כפשוטם דהוי רק סברא בשביל לקיים מקח וצ"ב.
ובשערי יושר ש"ב פט"ו ביאר דסברת התוס' דכנכ"ה אומר רק דקודם ל"ה ריעותא, אבל לגבי חיוב כיכוס צריך לידע דהכתם אירע אח"כ וזה ל"א ע"י כנכ"ה, וכן

10. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף נא עמוד א

לא הגלית פי המכה המוציא מחבירו עליו הראיה. יל"ע אמאי איצטרך למימר נפ"מ לענין דיני מקח וממכר, הרי הכא איירי בדיני טריפות ואיכא נפ"מ אם הגבינות והחלב של השלושה ימים אחרונים מותרים או לא. ...

11. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף נא עמוד א

רש"י ד"ה לא הוגלד. ועל הטבח שהוא מוציא מידו וכו'. הנה בכתובות לחד לישנא מבואר דטעמא משום כאן נמצא וכאן היה, ואף אם לא יהיב זוזי על הלוקח להביא ראיה, כיון שנוגד הספק ברשותו. וכן הלכה. ולפי"ז צ"ב לישנא דברייתא דעל הטבח להביא ראיה משום דהממע"ה, הא אף כשהוא המוחזק עליו להביא ראיה וכו"ל. וללישנא קמא בכתובות דאזלינן לעולם בטר המוחזק, ואם עדיין לא שילם הוי המוכר מוציא ועליו הראיה, קשה נמי למה נקט רש"י דעל הטבח להביא ראיה, הא אם המוכר המוציא על המוכר להביא ראיה. וצ"ל דכיון בדרך כלל הלוקח הוא המוציא, לכך נקט רש"י הטעם משום הממע"ה, אף דקי"ל דגם כשלא נתן דמי על הלוקח להביא ראיה, משום דכאן נמצא כאן היה. ובחת"ס כתב דלא מצינו הך סברא בעלמא, דהקונה אצל חבירו לא יהיב לי' החפץ כל זמן דלא יהיב לי' דמי, אלא שאני בטבח דאיכא כמה ספיקות בסירכות וכדו' בטריפות דשכיחא, ואם המוכר יתן לו את הבהמה קודם שקיבל את הדמים, לא יכול להוציא הדמים מידו.

ובאמת כבר נחלקו קמאי, דרבינו אפרים ס"ל דאם מכר לחבירו בהמה ונמצא סירכא דהוי דבר המצוי, אף אם בודאי הי' הסירכא מקודם אינו מק"ט, כיון דשכיח הו"ל להתנות, וכיון דלא התנה הרי קנה ע"ד כן. והרמב"ן פסק דהוי מק"ט והוכיח כן מדאמר"ל בב"ק דהמוכר שור ונמצא נגחן רב אמר הרי"ז מקח טעות וכו', והא סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי, וא"כ הוי דבר המצוי, והו"ל להתנות. ועוד הוכיח מעבדים דאם נמצא גנב ל"ה מק"ט כיון דכולם גנבים, ומשמע דאי רק רובן היו גנבים הוי מק"ט אף דשכיחא. וברא"ש נקט כרבינו אפרים וביאר דאי הוי מום דגם המוכר אינו יודע כסירכא, בזה הו"ל להתנות, ובלא"ה הרי מחל, משא"כ במומין שגם המוכר יודע מהם כשור נגחן ועבד גנב, הרי שארית ישראל לא יעשו עולה, וא"צ להתנות דהא ידע דרובם קונים לרדיא.

12. ספר שערים מצויינים בהלכה

ואמר רב עזרא שמני. פרש"י רב עזרא שמי. מבואר מכאן שיכול לקרות עצמו בשם רב, והקשה במר קשישא (ערך רבי) דהא במס' פסחים (פו:): איתא, מ"ט קרית לך רב הונא, אמר להו בעל השם אנא, ופרש"י מקטנותי כך קורין לי רב הונא, ומבואר מזה דאין נכון שיכנה עצמו בשם רב, ונשאר בצ"ע. ועי' בפ"י רבינו חננאל שם, שמפרש שהיה סמוך בישיבה להקרות רב, ולפ"ז ה"נ אפשר לפרש כן. ועי' במאירי שם, דכל שהוא ת"ח מפורסם ובעל שם, כששואלין אותו מה שמו, אין יוהרא שיזכיר שמו במלת רב.

13. מאירי על חולין דף נא/א

לעולם אל ישתמש אדם במדת שררה לענין תלמוד תורה אפי' במדה ההוגנת לו ואפי' ללמוד דבר אחד ואפי' היה זה שרוצה ללמוד הימנו מתעטר במה שאין ראוי לו מעשה היה בתלמיד אחד שבא ואמרו שמועה מפיו לפני גדול העיר ושלח לו גדול זה שיבא לפניו ולא רצה לבא הלך הוא לביתו והיה התלמיד בעלייה ושלח לו שירד ולא רצה לירד עלה הוא לפניו ושאלו על אותו דבר והלך לו:

14. ספר ישא ברכה

מקלג) בגמ' והפכה רבי ומצא עליה כו'. החמיר לבדוק, אבל מעיקר הדין לא הי' צריך בדיקה. כ"כ הרא"ש, והוצא צמח"ס ש"ף, והר"ן חולק, ופליגי ביה המחבר והרמ"א, יע"ש ובטו"ז.

15. ספר שערים מצויינים בהלכה

והפכה רבי ומצא עליה קורט דם כו'. א"ל טרה טרייה להווא גברא מתניתין היא כו'. פרש"י בחנם טרחתי לבא שאין כאן דבר חידוש. עי' בטו"ז (יור' סי' מח ס"ק יב) דמבאן מוכח דבניקב מצד אחד מחויב לבדוק בצד השני, וכשיטת הרשב"א והר"ן [וכ"ה בהדיא ברשב"א], דאי איתא דאין חיוב לבדוק כנמצא מצד אחד, למה אמר שאין כאן חידוש, הרי השמיענו חידוש גדול שמחויב להפוך ולבדוק כמו שעשה רבי, דאל"כ למה הפכה רבי, אלא ע"כ דדבר זה פשוט לאביי, כיון דלמתני' טרפה בניקבה לחוץ. וכל שיצאה מצד אחד ודאי חיוב עלינו לראות אם יש קורט דם, דאז ודאי ניקב גם הצד השני כו', והוה שאמר אביי דאין כאן חידוש דמתניתין היא. ובנקודת הכסף שם תמה עליו, דהא הב"י מפרש דהא דהפכה רבי הוא במקרה, א"כ שפיר קאמר אביי דבחנם טרח, כיון דהאי צורבא מרבנן לא בא לאשמועינן שצריך להפכו כו' עי"ש.

16. ספר ישא ברכה

תקלד) בגמ' הניח בהמה למעלה ומצאה לממה כו'. פי' ולא הלכה כלל עדיין אחר שמנחה למטה, דאי הלכה פשיטא דכשרה. כ"כ הר"ן, וכע"ז בחוס' כסמוך. והא דאמר ר"ה אין מוששין משום ריסקי אברים הכוונה דלא חיישינן שמא נפל אלא תלינן שקפלה ואמדה נפשה ככסמוך.

17. ספר שערים מצויינים בהלכה

זכרים המנגחים זה את זה כו', אי נפול לארעא ודאי חיישינן. כתב הטור"ז (יו"ד סי' נח סק"ט) אע"ג דאמרי' בסמוך בית המטבחים אין בו משום ריסק אברים משום דצפרניו נועץ עד שמגיע לארץ, שאני הכא שכל אחד חושב שהוא ינצח חבירו ויפילו. ומפרש הפלתי (שם ס"ק יד) שאינו מכין עצמו לנעוץ צפרניו לארץ. ועי' במאירי שאם ראינוהו אומד את עצמו ונועץ צפרניו לארץ אין בו משום ריסק אברים.

18. תורת חיים מסכת חולין דף נא עמוד א

הני דיכרי דגנבי גנבי. הוא הדין בטלאים כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה"ש גנבים שגונבין הטלאים ומשליכין אותן וכו' והא דקאמר אמותניהו שדו להו כי היכי דלירהטו קמייהו אף על גב דבפרק מרובה קאמר רבן יוחנן בן זכאי בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהולך ברגליו חמשה שה שהרכיבו על כתיפו ארבע יש לומר דבשעת הגניבה כשהגנב עומד עדיין בחצר דרכו להרכיב השה על כתיפו כדי שיצא משם מהר אבל בתר דשדו להו מחוץ לחצר אין דרכו למהר כל כך ומרהיטו על רגלו.

19. ספר שערים מצויינים בהלכה

אבל מחמת תשובה, תשובה מעלייתא הוא דעבדי. כעין זה איתא במס' חגיגה (כו.). אהא דתנן גנבים שהחזירו את הכלים נאמנים לומר לא נגענו, דמיירי כשעשאו תשובה, ופרש"י כיון דמחמת תשובה החזירו הלכך לא משקר. וכן נמצא בשו"ע (חור"מ סי' פז סכ"ח) נשבע היסת ואח"כ הודה במקצת, אם דרך תשובה הודה שמתחרט על מה שנשבע לשקר נפטר מהשאר. ובביאור הגר"א (שם) הראה מקורו מגמ' כאן.

20. הערות הגר"ש אלישיב מסכת חולין דף נא עמוד א

אבל מחמת תשובה מעלייתא הוא דעבדי. ואי החזיר מחמת יראה ואח"כ חזר בתשובה ומעיד שנוהר כשהחזיר, לכאו' יש להאמינו, אולם י"ל דכיון דאם לא נזהר ונטרפו הוא חייב לשלם, א"א להאמינו דהוי נוגע. ולגבי איסור אי נאמן לומר שנוהר, אם חזר בתשובה נאמן, ואם לא חזר הרי זה תלוי בפלוגתא אי חשוד לדבר אחד הוי חשוד לכל התורה, ואנן קי"ל כחכמים דלא חשוד.

21. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף נא עמוד ב

כיון ששט מלא קומתו דיו. משמע דא"צ אפי' בדיקה, משום דאי"ז חשש גמור לריסוק אברים. וכן הא דסגי שישוט במלא קומתו, אף דבבהמה בעי' שתלך ד' אמות, משום דאין זה נפולה ממש. ועי' ברשב"א שכתב דאין לך הילוך מעוט על גבי קרקע קל מזה, שבסיוע מועט שמסייע ברגלו יכול העוף לשוט על פני המים, ומ"מ מהני כיון שחבט על המים אינו מזיק כ"כ.

22. ספר ישא ברכה

תקסו) בגמ' ת"ש ושזין שאם נולד
הוא ומומו עמו כו'. אבל אם
נולד היום בלא מוס ואח"כ נפל בו מוס באותו

יום אסורה משום מוקצה, אע"ג דזין השמשות
לא הי' מוקצה מ"מ כיון דלא אסיק אדעתיה
דנעה"צ שיפול בו מוס בו זיוס - אסורה, ואינו
דומה לדין אין מוקצה לחצי שבת. כ"כ המהר"ם
סיף לפנינו ומהרש"א זכ"ל. ועי' בפרמ"ג
או"ח סי' תנ"ח בא"א סקי"ט דאסור מטעם
גזרה אטו נולד מעיו"ט ומומו זיו"ט, וצ"ע
הרב שם משמע דכשנולד זיו"ט ומומו אח"כ
באותו יום מותר. L

23. ספר שערים מצויינים בהלכה

בגון שהפריס ע"ג קרקע. פרש"י ננער לעמוד
ותחב פרסותיו לעמוד. וכתב הפלתי (סי'
טו) שיש לדקוק למה לא פירש כפשוטה
דבאמת הפריסה, ונראה משום שאינו
במציאות כרגע אחת כשהולד נולד יעמוד ע"ג
קרקע, וא"כ למ"ד יש מוקצה לחצי שבת, רגע
זו קודם עמדה היה מוקצה, דאולי לא תעמוד,
ויהיה אסור בשחיטה מחשש ריסוק אברים,
וא"כ כאן ליכא למימר עמדה דלא מהני מידי,
וע"כ יש סיעתא דאין חוששין משום ריסוק
אברים, ומשני שהפריס, ופרש"י דלא הפריס
ממש, כיון שזה אינו במציאות שיהיה תיכף
בשעת לידה רק ננער לעמוד ותחב פרסותיו
לעמוד, וזה יתכן במציאות תיכף בשעת לידה,
וליכא מוקצה לחצי שבת כו' עי"ש. וע"ע בלב
אריה מה שביאר בדברי רש"י.

24. ספר ישא ברכה

תקסו) בגמ' בית המטבחים אין בו משום ריסוקי איברים. פירש"י כשמפילין אותו לארץ וכו', דאין הנפילה שם חזק כ"כ כשהנהו דיכרי המנגחין זה את זה דמסקינן לעיל אי נפול לארעא חוששין לריסוק איברים, והטעם בזה מכה סברא דרבי יצחק בר שמואל בסמוך דכשהצמה רואה שרוזין להפילו (לפני שחיטה) נועץ לפרניו בקרקע עד שמגיע לארץ, משא"כ בזכרים המנגחין זא"ז אדרבה אין כל אי מהם יודע שיפול אלא סבור להפיל את חברו ועל כן אינו נועץ לפרניו. כ"כ הב"י

(בסי' נ"ח), וגם בדברי הרא"ה ז"ל משמע כן שכתב דאין חוששין בזנים המטבחים "מפני שהוא נופל לדעת". ועוד איכא אופן להפילו מצלי שיתרסקו אבריו, דומיא דגנבי לעיל דמפילין אותן על מתניהן. והואיל וטעם ההיתר משום דנועץ לפרניו בקרקע נמצא דאי קשרו רגליו שוב חוששין לריסוקי איברים, וכ"פ הרמ"א בסי' נ"ח (ס"י) בשם המרדכי.

25. ספר שערים מצויינים בהלכה

ואישתמע קל גניחותיה. ע"י ברש"י דגרס גניחותיה, ומפרש דהיינו כמו גונח מלבו, שנשמע קול יללתו כשנפל. אבל ברמב"ם (שחיטה פ"ט הי"ב) כתב, אע"פ שנפל נפילה גדולה שיש לה קול בעת שמפילין אותה כו'. וכתב הב"ח (יו"ד סי' נח) דנראה מדבריו שגרס גניחותיה, ופי' קול דחיפתו לארץ מלשון "כי יגח". וע"י בלחם משנה.

26. ספר שחיטת חולין

גמ': עמדה א"צ מעל"ע בדיקה ודאי בעיא. עיין בר"ן דהביא ב' דיעות מהו הבדיקה בנפולה, דהר"ן ס"ל דעל ריסוק ל"ש כלל בדיקה אלא דלאחר מעל"ע כבר ל"ח לריסוק, ורק הוי חשש דשאר טרפיות וזה בדקינן, וכ"ד הרא"ה בבדה"ב וכן מבואר בדברי רש"י, אבל הרמב"ם והרשב"א ס"ל דאיכא בדיקה על ריסוק, וס"ל דתוך מעל"ע לא ניכר הריסוק לכן ל"מ בדיקה תוך מעל"ע, ובדרישה ס' נ"ח סק"ח הקשה א"כ אמאי בעמדה מהני בדיקה, ועיין פמ"ג ס' נ"ח מש"ז סק"ג שהביא בשם הלבוש דבעמדה ליכא כבר חשש ריסוק וא"צ לבדוק ריסוק רק שאר טרפיות. אמנם

27. ספר ישא ברכה

תקע) בגמ' והלכתא היכא דנפלה בור'. והא דלא קיי"ל כר' חייא בר אשי - אע"ג דטרפות לאורייתא ובשל תורה הלך אחר הממזירה, כתבו המאירי והרא"ש משום דבזבחים (דף ע"ד:) איכא "רבים" דפליגי עליהו. וע"ע בכת"ס.

28. ספר שערים מצויינים בהלכה

והלכתא היכא דנפלה כו'. מדברי רש"י ותוס' נראה שגרסו כן בגמ'. ובגמ' שלנו הוא בסוגריים, מפני שיש כאן פלוגתת הראשונים אי ר' ירמיה אמר רב דאמר פשטה ידה לעמוד כו' בא לחלוק על ר' יהודה אמר רב, או בא לפרש, ודעת רש"י ותוס' שהוא בא לחלוק, והלכה כדברי המחמיר דבעי עמידה ממש, ושאר הראשונים מפרשים שהוא בא לפרש והלכה כמותו, וכתבו דמש"כ בקצת נוסחאות והלכתא כו' אינו מלשון הגמ' אלא שניתוסף מדברי הפוסקים, עי' ברא"ש וברשב"א וביש"ש. וכ"כ במ"מ (שחיטה פ"ט ה"ט). ועי' במבוא התלמוד להמהר"ץ חיות (פרק לא) שהביא עוד מקומות בש"ס שניתוספו ע"י רבנן סבוראי והגאונים. ועי' בדברינו במס' קידושין (ג. סוד"ה כל היכא).

29. רא"ש מסכת חולין פרק ג סימן לו

[דף נא ע"ב] אמר רב יהוד' אמר רבבקסט עמדה אין צריכ' מעל"עקע אבל בדיקה ודאי בעיא(מ) אבל לא עמדה לא מהניא בדיקה בתוך מעת לעת כדתניא לקמן (דף נו א) דרסה וטרפה בכותל או שרצצתה בהמה צריכה מעת לעת. ואמרינן בגמרא אחת זו ואחת זו צריכה בדיקת חכם. ואם לא עמדה(נ) אפילו בדיקה לא מהני לה בתוך מעת לעת(ס)קעא הלכה אין צריכה בדיקה. רב חייא בר אשי אמר אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה. אמר רב הונא בר רב יהודה אמר רב ששת א"ר ירמיה אמר רב פשטה ידה לעמוד אף על פי שלא עמדה. עקרה רגלה להלוך אף על פי שלא הלכה. רב חסדא אמר ננערה לעמוד אף על פי שלא עמדה. (ע) רב אלפס לא הביא אלא דברי רב יהודה. ובעל הלכות ובעל העיטור פסקו כרב הונא בר יהודה דפשטה ידה ועקרה רגלה מועיל. (פ) וכן משמע שבאו לפרש דברי רב יהודה ולא לחלוק. ומה שכתוב בספרים והלכתא היכא דנפלה (ולא) ועמדה ולא הלכה צריכה בדיקה אפלו בדיקה לא בעיא תוספת הוא מלשון הפוסקים ואינו מלשון הגמרא. ומה שפסק רב אלפס ז"ל כרב יהודה ולא פסק לחומרא כרב חייא בר אשי דהא תרוייהו משמיה דרב קאמרי. משום דבזבחים פרק התערובת (דף עד ב) קאמר קסבר ריש לקיש עמדה צריכה מעת לעת הלכה צריכה בדיקה. ורבי ינאי ורבי ירמיה כריש לקיש לא אמרי קסברי עמדה אינה צריכה מעת לעת הלכה אינה צריכה בדיקה ורבי ינאי ורבי ירמיה רבים נינהו והלכתא כוותייהו. (צ) ועוד דרבי ינאי רבו של רבי יוחנן הוה ואפילו לגבי רבי יוחנן הלכה כוותיה וכ"ש לגבי ריש לקיש. ונפולה שאמרו צריכה בדיקה* כנגד כל החלל כולו אבל בסימנין אין צריכה בדיקה דסימנין קשיין הן אצל נפילה אבל קרום של מוח אינו בכלל החלל ואין צריך בדיקה. וכן מוכח לקמן (דף נד א) גבי דרוס' דקאמר רב נחמן דרב מורה בה מכפא דמוחא ועד אטמא** ומשמע שבא להוסיף על כנגד כל החלל:

א. דף על הדף מסכת חולין דף נ עמוד ב

בגמ': ת"ר מחט שנמצאת בעובי בית הכנסת וכו' המוציא מחבירו עליו הראי'.

וברש"י (נ"א ע"א ד"ה בידוע וכו') כתב: "בידוע שהוא ג' ימים קודם שחיטה, ואם לקחה טבח זה בתוך שלשה ימים, הוי מקח טעות וצריך המוכר להחזיר לו מעותיו. לא הוגלד פי המכה, איכא לספוקי אי קודם מקח הוי אי לאחר מקח הוי, ועל הטבח להביא ראיה, שהוא מוציא מידו וכו'" ע"כ.

עפ"י"ז כתב הגאון ר' מנשה קליין שליט"א בתשובתו שנדפסה בקובץ פעמי יעקב (אלול תש"ע ע' ל"ה) לפשוט מה שנשאל: אדם קנה אתרוג פרי עץ הדר המושלם בכל המעלות, ושילם למוכר בעבורו סך מאה וחמישים דולר, ויצא בו מצות ד' מינים במשך חג הסוכות, ולאחר החג נעשה האתרוג צהוב במקום שהיה בו ירקנות (גרין בלע"ז), ועי"ז נתגלו בו ג' נקודות שחורות הנראות לעינים, וטוען הלקוח שכיון שנתברר עתה שהאתרוג היה פסול לברכה בסוכות, על המוכר להחזיר לו את המעות ששילם בעד האתרוג. והמוכר טוען לעומתו, שעל דעת ספק זה נכנס הלקוח ואינו מחוייב להחזיר לו, הצדק עם מי.

ועפ"י המבואר בגמ' כאן וברש"י כנ"ל א"כ יוצא לנו דבדידן הנ"ל נמי, כיון שנתברר שהאתרוג פסול היה ביד המוכר, א"כ הו"ל מקח טעות ובטל.

והאריך שם עוד בענינים נפלאים **ובסו"ד כותב להלכה**: ולא הארכת בזה אלא לחידודא, **אבל לקושטא דמילתא הדבר פשוט, דבאתרוג אפילו נימא דלאחר סוכות נפסל למפרע**, וגם אפילו אם לא מהני מה שקיים המצוה מטעם "חישב", או כשאר פוסקים דכמאן דעביד דמי לא אמרינן, **מ"מ הא באמת דגם מראה שחור בשלושה נקודות, לאו כו"ע ס"ל דפסול, ולדעת כמה פוסקים צריך להיות הרבה שחורות**, כמו שנתבאר בשו"ע (תרמ"ח י'), ויכול המוכר לומר "קים לי" כהני פוסקים.

ובר מן דין, נלעפ"ד דלא דמי הא למום שבבהמה, דהתם המקח טעות שלא יוכל לומר אדעתא דהכי נכנסת, שהרי אינו רואה אם הבהמה טריפה או לאו, ופשוט דאם היה המום במקום גלוי והמוכר היה אומר לו בקר לעצמך ולא ראה המום שהוא לפניו, דכה"ג לא היה יכול לומר טעיתי, כיון דהמום הוא גלוי, **וה"נ בנדו"ד כיון דבאמת נתן לו לבדוק כל צרכו או לשאול למי שהוא באמת מומחה, אם לא שסמך עליו ואמר לו שהוא ערב לו**.

אבל מ"מ לפענ"ד עכ"פ מידי ספק לא יצאנו, והו"ל עכ"פ המוציא מחבירו עליו הראיה. ויותר נראה שיצא ידי חובתו וכמ"ש, כיון דכל ימי החג היה האתרוג הדר, וכנ"ל.

ב. אז ישיר - מתן תורה

ההבדל בין 'מתן תורה' ו'קבלת התורה' ❖ ————— • אז ישיר ❖ מא

❖ טריפה אינה חיה

דוגמא נוספת לשליטת חכמי התורה על הטבע נמצאת בחזון איש (או"ח ס' ל"ט קונטרס השיעורים אות ט"ו) שכתב ששיעורי תורה תלויים בפסק כל בית דין ובית דין. והקשה החזו"א, והרי אם תיפול בהמה מגובה עשרה טפחים לפי השיעור של בית דין אחד ולפי בית דין אחר אין בשיעור זה עשרה טפחים, הרי שבית הדין הראשון יפסוק שהבהמה אסורה וטריפה היא, כיון שנפלה מגובה עשרה טפחים ונתרסקו אבריה, בעוד בית הדין השני יכשירו בהמה זו כיון שנפלה פחות מעשרה טפחים, והיאך יתכן הדבר והרי דיני הטריפות תלויים הם בחיי הבהמה שאם מתמת הנפילה הבהמה עתידה למות הרי שהיא טריפה ואם תחיה אינה טריפה, וא"כ כיצד יתכן שכל בי"ד ידון לפי השיעור הנראה לו.

ותירץ החזו"א, שבאמת הפסק של החכם הוא הקובע האם הבהמה תחיה או תמות, 'ואפשר שחיה תלוי' בהוראת החכם אם היתה ההוראה בחייה כדאמר בירו' פ"ק דכתובות', וכוונתו שאם באה בהמה זו לפני חכם הסובר שהגובה ממנו נפלה הוא עשרה טפחים וממילא פסק שטריפה היא הרי שלבסוף הבהמה תמות כי נפסק עליה שהיא טריפה וטריפה אינה חיה, אך אם תבוא הבהמה לפני חכם המכשיר כי לדעתו אין בגובה זה עשרה טפחים הרי שמן השמים יגזרו עליה חיים כיון שאינה טריפה. חיי הבהמה תלויים במה שבי"ד פוסק, ובדומה לדברי הירושלמי שהבתולים תלויים בפסק בי"ד⁷³. וכעין זה כתב באבני נזר (יו"ד מ"ט ה').

כד. ומעשה באחד שבא לבקש מהחזו"א עצה לטיפול במחלה בריאות, והרופאים המליצו לו שישע לאירופה כדי למצוא מזור למחלתו. ויעץ לו החזו"א, שלפי דעתו עדיף לו להישאר בארץ ישראל. והסביר החזו"א את דבריו, שהמחלה ממנו הוא סובל היא מחלת ריאה בה נחלקו המחבר והרמ"א האם טריפה היא או לאו, והמחבר סובר שאין הבהמה טריפה, והרמ"א פסק שהיא טריפה. ומאחר ובא"י בדרך כלל פוסקים כדעת המחבר, ובאירופה, בדרך כלל, פוסקים כהרמ"א, הרי שאם ילך לאירופה פסק הרמ"א שמחלה זו טריפה היא תגרום באמת שהמחלה תגרום למותו, אבל אם ישאר בא"י, הרי שפסק המחבר, שאין המחלה הזו מטריפה, הוא שיקבע ויתרפא מחולי זה. ובספרו של הרב עקיבא טץ World Mask (עמ' כ"ג) הביא סיפור זה. ובשיחה מפי הרב אביגדור הלוי נבנצל (בלק תשס"ה) כתב בזה"ל:

שאלתי פעם את מו"ר הגרש"ז זצ"ל: מספרים על החזון איש כל כך הרבה מופתים בעניני ריפוי חולים ובעוד ענינים האם ניתן להאמין לספורים הללו? אמר לי: כן. שאלתי אותו בנוגע לאדם אחר, שגם עליו ספרו מופתים דומים, האם גם עליו ניתן להאמין למה שמספרים עליו? אמר לי: לא. שאלתי: מה ההבדל ביניהם? אמר לי הרב: החזון איש היה בעל תורה, למד תורה לשמה ועם תורה אפשר לעשות מופתים כי היא "מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים" (אבות ו' א'). הוא יכול לקבוע איזה ניתוח יצליח ואיזה ניתוח לא יצליח מה כדאי לעשות ומה לא כדאי לעשות. הוא שולט כביכול על הטבע. לעומת זאת, השני ששאלת עליו, אולי הוא צדיק אבל הוא איננו גדול בתורה כמו החזון איש, ועל אדם שכזה קשה להאמין שעשה מופתים.

וע"ע בנן יהודע (ברכות כ"ח) שהביא מעשה בעגונה אחת שבאו עדים ואמרו שמת בעלה, אך היה ספק האם באמת ראו את מה שהעידו או שמא טעו במה שראו, ומרן הבית יוסף פסק לחומרא ולא התירה להינשא, והרמ"א פסק לקולא. ובאותו הזמן בא המלאך אצל הבית יוסף ואמר לו שבאמת טעו העדים וצדק הבית יוסף בפסק דינו, אך מיד לאחר שכתב הרמ"א את פסקו להיתר מת הבעל, ולא באה תקלה על ידי הרמ"א.